

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzetta 18
Cena: Posamezna šte. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Za inozemstvo mesečno L. 95.—
Pošt. dek. rač. št. 9-18127

Leto II. - Štev. 31

Gorica - Trst, 30. julija 1948

Izhaja vsak petek

DEMOKRATIZACIJA

V svojem drugem poročilu Varnostnemu svetu je poveljnik Zavezniške vojaške uprave anglo-ameriškega področja STO-ja napovedal izpremembe v organizaciji uprave področja z namenom, da se doseže čim tesnejše sodelovanje civilnega prebivalstva. Skladno tej želji so sledili razni ukrepi o ustanovitvi pokrajinskega in občinskih svetov, ukinitvi in oblikovanju uradi, zamenjani razni uradni naslovi itd. Ob teh prilikah je lokalno časopisje stalno izražalo željo, naj bi to pomenilo pot k čim večji samoupravi in samoodgovornosti lokalnega prebivalstva. Tem željam so pozitivno odgovarjale razne izjave poklicnih činiteljev.

Opazovali smo, kaj se bo zgodilo. Od vsega začetka sta namreč obstojali dve stremeljenji: eno, ki se je hotelo poslužiti te prilike, da ponovno potrdi in zajemči monopolni položaj italijanskih strank v vseh krajevnih samoupravnih organih, in drugo, ki je želelo končno vendarle videti vsaj delno uresničeno demokratično področje uprave, demokratizacijo, o kateri ne more biti govora, vse dokler se najvažnejša krajeva upravna vprašanja rešujejo brez sodelovanja in pogosto tudi mimo interesov tretjine prebivalstva, katero tvorijo Slovenci. Zanimalo nas je, kam in kako se bo nagnila nepristranska Zavezniška vojaška uprava.

Prejšnji teden so bila končno izvršena pričakovana imenovanja v predvidene svete krajevnih samouprav. Radi prepričkov v domnevi, da hiš sicer še ne popolna, vendar taka, da nam nudijo že dovolj jasno sliko o hotenju in namerah njihovih avtorjev. Iz imenovanj lahko sklepamo, da se v gledanju ZVU, posebno na vse kar zadeva temeljne narodnostne probleme na STO-ju, še ni prav nič izpremenilo.

V čisto slovenskih občinah, kjer živi kvečjemu nekaj italijanskih doselencev, večinoma javnih namočencev (n. pr. v Nabrežini železničarjev) so imenovani tudi poedini italijanski občinski svetniki. V pokrajinskem svetu, v tržaški in miljski občini pa zamenjamo zastopnike Slovencev, čeprav predstavljajo Slovenci na anglo-ameriškem področju STO-ja dobro tretjino, v Miljah (z vsemi, ki spadajo v Miljsko občino) skoraj polovico, v tržaški občini pa četrtino prebivalstva. Vsi oni, ki ostro grajajo neobjektivno objektivnost Zavezniške vojaške uprave, kakršna prihaja posebno do izraza, odkar so padle znane izjave francoskega zunanjega ministra v Turinu, torej niso ostali razočarani.

Razočaran pa je slovenski človek, ki je upal, da mu bodo njegovi zavezniki iz časa vojne in zastopniki demokratičnih sil praktično pokazali, kaj pomeni demokracija in kako je na narodnostno mešanem področju voditi politiko narodne enakopravnosti. To je pričakoval tembolj, ker je politika narodne enakopravnosti pogodbeno in svečano zajemljena v listini, na osnovi katere zavezniške vojaške sile danes to področje upravljajo.

Kot resnični demokrati nimamo ničesar proti temu, ako so v slovenskih občinah imenovani tudi italijanski občinski svetniki, vse dokler je to vsaj v približnem sorazmerju s sestavo prebivalstva. Toda nikakor ne moremo odobravati dvojne mere, kakršne se je poslužila Zavezniška vojaška uprava s tem, ko je Slovence popolnoma izključila iz onih krajevnih samouprav, kjer tvorijo Italijani sicer večino, a niti izdaleka ne celino prebivalstva, kot bi to vsakdo napačno sklepal iz

ZA EDINOST

Enotnost nasprotnikov zahteva naše skupno nastopanje

Naš narod je z nestrpnostjo pričakoval osvobodjenja izpod fašističnega suženjstva: dan za dnem, mesec za mesecem, leto za letom. Samo Primorci vemo kaj so ta leta pomenila za narod, ki je po številu sicer eden najmanjših toda po kulturi eden najnaprednejših v Evropi.

Vse so nam vzeli. Slovenski življenj je šel preko prave Kalvarije. Fašistični režim je v svoji zagriženosti pričel izvajati dosledno preganjanje Slovencev. Naše ljudi so metali iz služb, delovale so epuracijske komisije, našemu prebivalstvu so vsilili tuje učitelje, uničili so naše gospodarstvo. Vrgli so se celo na osebne primke in na napise na grobovih.

Toda našemu narodu ni nikoli upadlo upanje na rešitev. Zavedal se je minljivosti vsakega nasilstva. Tesno se je strnil okrog prapora narodne svobode, človečanstva in demokracije.

V maju 1945. je napočil dan, ko je naš narod mislil, da mu je zasijala trdo priborjena svoboda. Toda prvega veselja je takoj sledilo grenko razočaranje. Domovine in naš Primorčev se je polastila teroristična klika fanatikov, ki ji ni bilo mar vseh naših upov in ki je pričela uvajati uničevalno politiko proti vsem moralnim, narodnim in političnim vrednotam, zaradi česar je zahodni demokratski svet tri leta po zaključku vojne imel za potrebno preučiti naše nacionalno politično stanje in nas je kot podložnike ponudil tistemu italijanskemu šovinizmu, ki nam že danes odprto grozi po tržaških časopisih.

Nevarnost je kljub naši trdni odločnosti, da se homo nemurno borili za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja, velika. Nihče izmed naših sonarodnjakov naj si ne dela najmanjše utvare.

Po razcepu slovensko-italijanske komunistične fronte v Trstu je položaj naslednji:

»Giunta d'intesa« med italijanskimi strankami, in sicer med demokrščansko, socialistično, liberalno, akcijsko in kvalunkvistično, katero so močno moralno in stvarno podprle stranke v Italiji in italijanska vlada, so za vrnitev tega Ozemlja italijanski državi. Ravno tako težijo k tej rešitvi v bistvu italijanski

kominformisti, ki pod vodstvom Vidalijske predstavljajo veliko večino tržaškega komunizma.

Vse omenjene organizacije predstavljajo po svojem hotenju, organizaciji in delovanju popolnoma homogeno, strnjeno telo, čemur lahko nudimo kot protitež edino našo narodno edinstvo in strnjeno.

Slovenski komunisti, ki jih vodi Babič s svojimi tovariši, so izgubili orientacijski čut in s tem mozek svojih sil.

Tako je med Slovenci, Hrvat in Srbi ostala samo naša politična organizacija — Slovenska demokratska zveza — ki brani narodne pravice in obstoj Svobodnega tržaškega ozemlja in s tem svobodo in kruh slovenskega življa.

Zato je v tem za naš narod tako težkem zgodovinskem času SDZ združila vse narodne sile, da odstrani vsako razliko, ki bi nas delila. Tako z jekleno voljo branimo svobodo tega koščka zemlje, na katerem že 1.300 let živi in dela naš narod.

Politična edinstvo na Primorskem je bila vedno tista edina prava pot, po kateri smo vedno uspevali, da smo se kljub največjemu pritisku vzdržali na površju ter držali svoje politične in kulturne postojanke. Politična edinstvo je vedno edino prava pot marjanskega naroda, kadar se znajde nasproti večinskemu.

To tradicionalno politično edinstvo so nekateri včasih poskušali kršiti. Prvi, ki so napravili ta neodpustni narodni greh, so bili na Primorskem v letih 1.900 social-komunisti. Toda njihova želja, da bi pod vidikom ideoloških in strankarskih interesov raz-

dvojili naš narod na Primorskem, je imela le kratkotrajen in nepomemben uspeh. Narod je to politiko hitro spoznal za škodljivo in stara edinstvo in slogastvo je znova zaživelo ter želo uspehe.

Nov poizkus razbijanja edino mogoče politične oblike udejstvovanja — to je slogastva — na Primorskem je predstavljala Osvobodilna fronta pod vodstvom komunistov. Trdila je sicer, da narodno združuje, v resnici pa je narod razbijala, ker je predstavljala internacionalistično diktaturo ene stranke ter brezobzirno odstranjevala vse resnične narodne elemente. Tudi ta poskus je spodletel in Primorec je danes na tem, da odstrani še zadnje sledove tega zločina nad narodom.

Slovenska demokratska zveza je zgradila svojo politično organizacijo na osnovi ravno te tradicionalne politične edinstvo in političnega slogastva na Primorskem. Nikakih strank, nikakih separatističnih tendenc, ampak le enotno, povezano sodelovanje vseh rodoljubov, vseh tistih, ki se čutijo resnično narodno zavedne primorske Slovence, ki niso pozabili trpljenja preteklosti in ki hočejo čuvati interese našega naroda. Naš narod si namreč ne more dovoliti nikakega cepljenja na morebitne ideološke ali kakršne koli druge struje. V vidu čuvanja koristi Slovencev mora poznati le eno — narodno slogo, združitev vseh poštenih Slovencev.

Takšna politika je bila vedno in ostaja osnovno načelo Slovenske demokratske zveze. To je namreč politika na-

rodno zavednih Primorcev: našega kmeta, našega delavca in obrtnika, našega duhovnika, našega trgovca in uradnika. Zato pa tudi šteje SDZ v svojih vrstah vse te ljudi: kmeta in duhovnika, delavca in razumnika. Na tej načelni osnovi bo Slovenska demokratska zveza odločno stala. Združevala bo vse in obojajala vse, ki ne uvidijo, da je le v tem uspeh našega naroda na tem edinem svobodnem koščku slovenske zemlje. Po tej poti politične edinstvo in dela v tem smislu smo že pred letom 1918 dosegli tako visoko raven kulture, civilizacije in blaginje, to nam je dalo moč, da smo vztrajali v težkih dneh in po tej poti danes spet znova ustvarjamo.

Ponavljamo. Prišel je čas, ko mora vsak Slovenec, Hrvat in Srb tega Ozemlja, ki je vreden tega imena, pristopiti k Slovenski demokratski zvezi, katere je edina predstavnica hotenja slovenskega naroda, ki živi svobodno na svoji zemlji. Dolžnost vseh zavednih in poštenih je, da z aktivnim osebnim sodelovanjem doprinesejo svoj delež k okrepitevi in utrditvi te skupnosti demokratičnih Slovencev, ki je naša svoj politični izraz v Slovenski demokratski zvezi. Ustanovili smo jo zato, ker smatramo, da bi vsako delovanje v kakršnikoli drugi smeri naše sile samo cepilo ter bi na ta način škodovalo našim narodnim interesom. V borbi smo z nasprotniki, ki so zbrali in osredotočili vse svoje moči zato moramo združiti in povezati tudi mi vse svoje sile.

Dr. Fran Vesel

Pravice Slovencev do slovenskih šol

Odkar se je slovenski narod uvrstil v okvir kulturnih evropskih narodov, so bile vse njegove težnje in vsi njegovi napor posvečeni narodnemu šolstvu. Kadar koli in kjer koli zasledimo v zgodovini slovenske narodne in politične voditelje vseh prepričani, povsod sta skrb in ljubezen za narodovo vzgojo prva in najodločnejša zahteva vsakega narodnega in po-

litičnega programa. Tako je bilo v času avstro-ogrske monarhije, tako je bilo tudi kasneje, ko je po prvi svetovni vojni tretjina Slovencev padla pod oblast zatiralcev v Italiji, Avstriji in Madžarski. V krajih, kjer je mačehovska Avstrija krojila pravico po volji pristranskega gospodarja, je ves narod kot čebelica zbiral drobne vinarje in iz teh je zraslo mogočno Ciril-Metodovo šolstvo, ki je posebno pri nas v Trstu dvignilo slovensko kulturno raven na zavidno višino. Pohlepní šovinizem, ki se je v sovražstvu do našega kulturnega vzpona, pobratil s fašizmom in njegovo sadistično uničevalnostjo, je z ognjem in mečem, z zločinskimi tolpami in inkvizicijskimi zakoni, do samih korenin izpodrežal slovensko kulturno rast, s katero se v svoji moralni manjvrednosti ni mogel pomeriti v plemenitem in pravičnem tekmovanju.

Po zasedbi STO-ja po anglo-ameriških oblasteh so zasedbene sile z razumevanjem obnovile in razširile slovensko šolstvo na tem ozemlju in s tem poskušale

popraviti kulturne krivice italijanskega šovinizma in fašizma. Mirovna pogodba z Italijo je pravice Slovencev sankcionirala po načelih polne enakopravnosti Italijanov in Slovencev.

Enakopravnost v praksi

Kako izgleda ta enakopravnost v resnici? V miljski občini imamo, n. pr. tako-le stanje:

V Miljah (Muggia) je nad 20 slovenskih šoloobveznih otrok; v Sv. Kolonbanu je 20 — 30 slovenskih šolarjev; v Čamporu (Chiampore) tudi nad 20. Slovenski starši so v teh krajih vložili prošnje na ZVU za otvoritev slovenskih osnovnih šol. Vojaška oblast je prošnje tudi upoštevala. Pri ugotovitvah glede pristnosti podpisov na licu mesta pa na žalost ni postopala tako, kakor bi bilo potrebno. Vse tri kraje je obiskal višji zavezniški častnik v spremstvu tolmača in italijanske učiteljice. Po našem mnenju uniforma ni bila umestna. Namesto ugotavljanja pristnosti podpisov, se je ta obisk sprevrgel v nekako uradno

Od srede
do srede

22. JULIJA: Češkoslovaški general Hasal, ki je pred nekaj dnevi zbežal na ameriško področje v Nemčijo, je izjavil, da je češko-slovaška vojska po veliki večini protikomunistična in da zato Sovjeti ne vedo, kaj bi napravili z njo v slučaju konflikta z Zahodom. — Nemški socialisti smatrajo sovjetsko blokado Berlina in poskus izstradanja prebivalstva za prav tak zločin, kot so bili tisti, zaradi katerih so pred dve ma letoma v Nuerenbergu obesili 12 nacistov. — Francoski listi tako-le komentirajo Titove izjave o »osvobodilni borbi: Nikdar ne pretiravajmo; Tito in njegovi komunisti so šele 22. junija, ko je Hitler napadel Sovjete, opazili, da so Jugoslavijo zasedli nacisti. Komunisti so se borili ne za svobodo, temveč za oblast. — 246 jugoslovanskih dijakov, ki študirajo na moskovski vojaški akademiji, je poslalo komunističnemu kongresu v Beograd odprto pismo, v katerem pozivajo jugoslovanske komuniste, naj odstranijo izdajalca Tita in druge komun. voditelje, ki jih je ukorila Moskva. — Vsi komunistični poglavarji, ki so se zbrali na kongresu v Beogradu, v svojih govorih neusmiljeno udrihajo po Kominformu, obenem pa se dobričajo Stalinu. — Američani bodo v Solunu v kratkem zgradili mogočno radijsko postajo s 50 kilovati, ki jo bo mogoče slišati v vseh državah vzhodne Evrope.

23. JULIJA: Britanske oblasti so poslale Sovjetom oster protest, ker se njihova letala vežbajo s strojnimi letalskim koridorju med Berlinom in zahodnimi področji. — Američani pošiljajo v Evropo najmodernejša lovška letala na reaktivski pogon »Shooting Stars«. — Na Češkoslovaškem so pospešili »čiščeno« v sokolskih vrstah. — Ameriški vojaški poveljnik v Nemčiji, general Lucius Clay je poročal o položaju v Berlinu pred posebno parlamentarno komisijo v Washingtonu. Dejal je, da so Združene države trdno odločene ostati v Berlinu, ker imajo ameriške čete sredstva za to, da to namero lahko izpeljejo. — Vsi udeleženci beograjskega komun. kongresa so brez izjeme izrazili svojo vdanost Titu in rotli kongres naj se za nobeno ceno »ne vkrca v barko propada in nazadnjaštva, ki jo krmari Kominform«. — General Eisenhower ter republikanski kandididat za predsednika USA, Dewey, sta izjavila, da sta oba prepričana, da morajo Združene države v Berlinu nastopiti močno in odločno. — Tudi Sovjeti so izvedli valutno reformo in dali novi marki isto ime, kot jo ima na zahodnih področjih: »Deutsche Mark«. — Po Titovem sporu s Kominformom so začeli bolgarski komunisti vlačiti na dan stare spore med »tovariši« v pogledu ureditve macedonskega problema.

24. JULIJA: Ameriška vlada je sklicala vse svoje najvišje diplomatske in vojaške strokovnjake za sovjetska in nemška vprašanja na nujno konferenco v Londonu. — Predsednik Truman je izjavil, da zadnji poskusi z atomskimi bombami v Tihem morju potrjujejo, da se je ameriški položaj na področju atomskih orožij nadalje bistveno izboljšal. — Predstavniki dveh največjih ameriških sindikatov so izjavili, da ameriški delavci odločno podpirajo evropski obnovitveni načrt. — Novi francoski ministrski predsednik Andre Marie je postavil svojo vlado iz skoro vseh strank z izjemo komunistov. Fran-

Od srede do srede

coska narodna zbornica mu je že izglasovala prvo zaupnico s 352 proti 150 glasovom. — Angleški liberalni poslanec Clement Davies je v svojem govoru pred parlamentom poudaril, da se morajo svobodni narodi sveta združiti, če se hočejo rešiti pred napadalci. Dejal je, da pacifizem in kompromisarstvo zdaj nista več na mestu. — V Budimpešti so aretirali 62 uradnikov poljedelskega ministrstva pod pretežbo, da so krivi sabotažnih dejanj, z namenom zrušiti kom. režim.

25. JULIJA: Ameriški guverner v Nemčiji general Lucius Clay in posebni svetovalec ameriškega zunanjega ministrstva Bohlen sta prispela z letalom v Berlin. — Britanske oblasti so obtožile Sovjete, da so v zadnjih dveh letih zaplenile v Nemčiji nad 2 milijona ton živil, medtem ko prebivalstvo strada. — V angleškem parlamentu bodo v kratkem razpravljali o zgraditvi predora pod Rokavskim prelivom. — Voditelj finskih socialdemokratov Hagerholm je sprejel nalogo za sestavo nove vlade. — Moskovski radio je objavil članek glasila sovjetske kompartije »Pravda«, ki divje napada Tita. »Pravda«, kar pomeni v ruščini »resnica«, piše, da se komunistični režim v Jugoslaviji opira le na bajonete in na teror, ker sedanji gospodarji v Jugoslaviji nimajo za seboj ljudstva in se raje zanašajo na silo, kot pa na moč svojih dokazov in govorov. — Kongres komunistične partije v Beogradu je na te obtožbe takoj odgovoril in zmerja »Pravdo« z ležnico, ki objavlja vsa »obrekovanja«, ki jih je priobčil komunistični tisk po svetu, razen tega pa take laži še sama fabricira.

26. JULIJA: Predsednik Truman je obžaloval, da svet v treh letih po vojni še ni našel rešitve vprašanja vojne gl. miru in pripomnil: »Preostaja pa še atomska bomba, ki predstavlja resno opozorilo, da je mir treba ustvariti. — Visoki ameriški funkcionarji, med njimi general Clay, londonski veleposlanik Douglas, moskovski veleposlanik Smith in prvi Marshallov svetovalec Bohlen so imeli dolge razgovore o berlinski krizi. — V Parizu je pričela konferenca 16 narodov, ki sodelujejo pri Marshallovem načrtu. — V Beogradu so zaskrbljeni, ker je začela Moskva sama s kampanjo proti Titu. »Nekateri opazovalci menijo, da je nekaterim jugoslov. komunistom in morda tudi samemu Titu že žal, da so se spustili tako daleč. — Grški ministrski predsednik Sophulis je podal os. stavko svoje vlade. — Boji v Palestini so ponehali in so zdaj tudi Arabci pripravljeni spoštovati pogoje premirja. — Italijanski notranji minister je izjavil, da so imeli komunisti že pred atentatom na Togliattija točno izdelan načrt za sprožitve revolucije v Italiji in da sta vojaštvo ter policija preprečila krvoprelitje.

27. JULIJA: Na konferenci o zahodnih Nemčiji so upravitelji zahodnih področij in ministrski predsednik nemških dežel (Laender), dosegli sporazum glede ustanovitve nove nemške vlade za zahodna področja. — Tito je izjavil, da bi želel pristopiti k Marshallovemu načrtu, če Američani ne bodo stali političnih pogojev. Na drugi strani pa poročajo, da je Kardelj na komunističnem kongresu surovo napadel Združene države. — Združene države so opustili začasno načrt za splošno razorožitev, ker ni zato nobenih izgledov. — Angleži so izjavili, da odslej ne bodo izročali Jugoslaviji nobenih tako imenovanih vojnih zločincev več. — Sovjeti prireajo na svojem področju v Nemčiji doslej največje vojaške vaje po vojni. — Na kongresu jugoslov. kom. partije je govoril Kidrič, ki je surovo napadel aretirana »tovariši«. Zujeviča in Hebranga, ter jima očital vse grehe, kar jih premorejo komunistič-

Prvice Slovencev do slovenskih šol

(Nadaljevanje s prve strani).

zasliševanje, ki je delalo vtis preiskave in ki je med podpisniki vzbujala sumničenje, da so storili nekaj protizakonitega, ali vsaj nekaj, česar ni po godu vojaški oblasti. Zato in tudi zaradi nepotrebne prisotnosti italijanske učiteljice — na mestu bi bila slovenska učiteljska moč, saj je šlo za slovenske starše, ki bi podpisnikom pravilno tolmačila dobrohotne namene zaveznikiških oblasti — je nekaj podpisnikov spremenilo svoje zahteve po slovenski šoli v zahtevo po nekaterih slovenskih tečajih.

ZVU je večkrat dokazala, da stremi po pravičnosti glede slovenskega šolstva, zato pa se italijanski šovinizem, ki se od svojega žalostno propadlega fašističnega pobratimstva ničesar ni naučil, z vso strupenostjo in histerično nevednostjo zaletava v slovensko šolstvo na tem ozemlju.

Malo primerjave

V popolnoma sloveskih naseljih je italijanska šolska vzgoja takole zavarovana:

V Sv. Ivanu pri Devinu so 4 italijanski šolobvezni otroci, ki imajo svojo šolo in svojega učitelja. Ne samo to, za te 4 šolarčke italijanske narodnosti obstoja tudi posebna šolska menza, ločena od slovenske. Na Proseku se je ob začetku šolskega leta priglasilo 5 italijanskih učencev. Oblast je odprla italijansko šolo in postavila italijanskega učitelja. Med letom so trije šolarji izostali. Italijanska šola na Proseku je zaključila šolski pouk z dvema učencema in učiteljem. V Sv. Križu je 12 italijanskih otrok v dveh razredih z dvema učiteljema.

Teh dejstev nismo podčrtali na tem mestu zato, ker nas tare zavist; nobenemu resnemu Slovincu ne pada na um, da bi odrekal tudi enemu samemu italijanskemu otroku šolsko vzgojo v materinščini. Upravičeno pa zahtevamo, da se italijanski sodržavljeni sprosteno enkrat za vselej ne samo z ničemer opravičljive kulturne nestrpnosti, pač pa da tudi končno veljavno prenehajo s snubitvami in grožnjami nasproti slovenskim

staršem, naj svoje otroke vpišejo v italijanske šolske raznarodovalnice. Samo tako ime namreč zasluži za slovenske otroke šolski zavod, ki se je ponižal na stopnjo potujevalnice.

V premislek Tržačanom italijanske narodnosti

Pozivamo trezne in pravilne Tržačane italijanske narodnosti, da si vzamejo za vzgled svoje sobrate v demokratični Švici, ker samo s širokogrudnostjo, enakopravnostjo in razvitim čutom medsebojnega spoštovanja bomo pravi demokratije obeh narodnosti lahko skupno branili življenjske interese našega ozemlja. Oboji se držimo načela: Tujega nočemo, svojega ne damo!

Kar nudi civilizirani svet črnecem v kolonijah, ne more isti svet odrekati Slovincem na Tržaškem svobodnem ozemlju! Prepričani smo, da bo ZVU upoštevala to preprosto načelo demokracije, saj je ona glavni pobornik teh načel in s prihodnjim šolskim letom odprla slovenske šole povsod, kjer koli na tem ozemlju bivajo slovenski šolobvezni otroci.

škem, v čemer vidi spet poskus »razbijanja in odvajanja koroških Slovencev od matičnega naroda«, kar bodo gotovo pozdravili nekateri časopisi kot »Tiroler Nachrichten« in »Neue Zeit«.

Strašno! »Budna in strnjena« OF je dobila zaradi SDZ v Trstu in Gorici, zaradi »Demokracije« in možnosti nove slovenske stranke na Koroškem pravi pravcati živčni napad. Gospodje »tovariši«, pomirite se vendar. Saj za »vaše ljudstvo« vendar niti »Demokracija« niti nova stranka ne predstavlja nobene nevarnosti. Saj to, kot pravite, itak ni ljudska zadeva. Saj so ti ljudje vendar sami izkoreninjeni, belogardisti, dolarski plačanci, špijoni in sploh protiljudski elementi, vi pa ste »strnjeno ljudstvo«. Čemu toliko togote, čemu toliko neprespanih noči zaradi tega neznatnega pojava? Zagotavljamo vam, da nimamo nobenega namena segati v »vaše ljudstvo«, to se pravi med tistih nekaj vaših kimavev, ki ne vedo, ali so Avstrijci, ali nacisti ali internacionalisti, vedo le samo eno, da niso narodno zavedni Slovenci.

Bodite uverjeni, »tovariši« Ogris, da vas nihče ne bo vabil v SDZ, niti k »Demokraciji«, niti v novo slovensko koroško stranko. Če pa boste nekoč morali ugotoviti, da ste ostali popolnoma sami, tudi brez tiste peščice, ki se vas še ni naveličala in ko boste dobili udarce v hrbet tudi od svojih avstrijskih »tovarišev«, ki se danes izrekajo za Kominform, boste pač morali spoznati, da je za vas napočila zadnja ura vaše politične veličine, ko boste ostali le še »strnjeni v sami sebe«. Do te ure pa vam bomo pomagali kljub vaši »budnosti« vsi, ki ste jim — naivnež — hoteli v svojem govoru pritisniti pečat sramote. Narod Einspielerjev in Grafenauerjev je preveč pameten, pošten in časten, da bi dolgo trpel na svoji narodni koži madeže kova samih likvidatorjev Gašperjev ter solilcev pameti in uredništva celovskega »Vestnika«. Slovenski narod vstaja, na pobudo neustrašenih in izkušnih narodnozavednih mož, vstaja močan, in njegov klic je klic naroda, ki se zaveda, da mora nastopiti, da reši življenje, gospodarstvo, kulturo in čast.

Ostali so, kar so bili!

Izjave Tita in drugih komunističnih poglavarjev na kongresu komunistične partije Jugoslavije neizpodbitno dokazujejo, da je jugoslovanski komunistični klub trenutnemu sporu z Moskvo in Kominformom ostal internacionalističen, vdan ciljem svetovne revolucije ter sovražnemu vsakemu resničnemu demokracijskemu pojmovanju. Z drugo besedo: ostal je izdajalski, če ga presojamo s stališča pravih koristi našega naroda.

Tito, uradno poosebljen vsega jugoslovanskega komunizma, je v svojem poročilu na kongresu izjavil: »Kot najtežjo obsodbo resolucije (Kominforma) smatramo očitek, da smo obrnili hrbet Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije; da smo nacionalisti in ne internacionalisti; da smo se odrekli nauku marksizma in leninizma...«

Tisti, ki nas napadajo... bi morali biti vsaj toliko pošteni, da se ne bi bavili s takimi lažmi in strašnimi klevetami, kakor je na primer trditev, da smo nacionalisti; to je, da nismo več internacionalisti... »Leta 1946. smo imeli veliko sušo in slabo letino, pa smo se vendar takoj odzvali prošnji romunskih tovarišev in jim poslali 2000 vagonov žita v času... ko je tudi pri nas bilo hudo za prehrano prebivalstva... Ali je to nacionalizem? Ne, to je internacionalizem v praksi in ne v besedah...«

Pray tako smo ravnali tudi v primeru Poljske leta 1947. in v primeru Češkoslovaške, katerima smo poslali 15.000 vagonov žita, ko naši narodi skoraj stradajo tudi to leto... Mar naša pomoč, ki smo jo dali v času, ko je bilo nam samim težko, ne predstavlja internacionalizma, internacionalizma v praksi, v dejanjih in ne v frazah? »Naglašam, da je komunistična partija Jugoslavije do danes častno izpolnjevala svojo misijo in... s svojo neomajno zvestobo nauku Marksa, Engelsa, Lenina, Stalina z dejanji dokazala, da se ni odvrnila s poti znanosti...«

Očitek nacionalizma torej

vrhovnemu poglavarju jugoslovanskega komunizma pomeni hujšo žalitev kakor očitek trockizma in drugih zločinov zopr človeško svobodo.

Titova desna roka in duša jugoslovanskega komunizma, podpredsednik beogradske vlade Edvard Kardelj, se v svojem poročilu suma nacionalizma otepa takole:

»Ker ne nalagajo političnih argumentov, skušajo tisti, ki nas kritizirajo, obsoditi nas nacionalizma. Ravno naša partija je... s svojim odgovorom proti vsem nacionalističnim pojavom mnogo doprinesla v boju proti nacionalističnim težnjam v nekaterih komunističnih partijah drugih držav...«

»Nedvomno je, da so v naši partiji še ostanki nacionalizma... Vsi vedo, da se je naša partija vedno, med in po vojni, borila proti takim pojavom...«

»In prav zaradi tega bosta naša partija in njeno vodstvo napravila vse, kar je v njuni moči, da eliminirata nespornost med nami in centralnim komitetom boljševiške komunistične partije kot osnovne sile socializma...«

»Naša partija pripada socialističnemu taboru pod vodstvom Sovjetske zveze...«

Tako je govoril o nacionalizmu Kardelj.

Centralni komite Komunistične partije Slovenije pravi v svoji izjavi na obsodbo Kominforma, da je očitek nacionalizma »najabsurdnejši očitek«. Potem nadaljuje:

»Da bi naš ljubljeni maršal in naša Partija, ki ima po sami izjavi Kominforma internacionalistične tradicije, v poslednjih petih do šestih mesecih iz mističnega razloga nacionalistično degenerirala, je zares antimarksistična mistika...«

»Politika bratstva in enotnosti se je rodila iz internacionalistične ideologije naše partije po veliki zaslugi maršala Tita...«

In tako dalje... Spor v tržaškem komunizmu je glede Titovega »nacionalizma« prav tako poučen in nedvoumen kakor gornje izjave. Ne italijanska, ne Titovska skupina v tržaški partiji ne vesta druga drugi očitati hujšega zločina kakor ja

Koroško pismo

Celovec, proti koncu julija

Tako je bilo v Sloveniji, tako je bilo na Tržaškem in Goriškem, tako bo (v kolikor že ni!) tudi na Koroškem. Ljudem, ki so spočetka verovali v lepe besede, so se ob dejanjih koj kmalu odprle oči. Videli so, da je tako imenovana Osvobodilna fronta, samo voz, ki ga morajo vleči oni sami, na kozlu pa sedi z vajeti in bičem v rokah brumna družina KP, ki se imenuje v Sloveniji n. pr. Kardelj.

ni seznam. — Američani so začeli z velikanskimi vojaškimi poskusi v puščavi blizu Slanega jezera na zahodu USA. Vse dohodeke do puščave so strogo zadržali. — Na področju tržaškega ozemlja, ki ga upravlja Jugoslavija, nadaljujejo s preganjanjem komunistov, ki so se izrekli za Kominform. — Francoska narodna zbornica je odobrila novo vlado s 357 proti 197 glasovom. — Avstrijski socialisti so obdolžili Sovjete, da so popolnoma upropastili industrijsko področje Triesting, ki leži kakih 40 km južno od Dunaja. Nesposobni komunistični upravitelji so povzročili propad tovarniških obratov in veliko brezposelnost. — Britanci so preklicali odpustitev večjega števila letalcev, ker se položaj v Berlinu ni izboljšal.

28. JULIJA: Ameriški kongres bo razpravljal o novem zakonskem predlogu, ki predvideva vseletve preko 400 tisoč evropskih beguncev v USA v teku prihodnjih 4. let. — Ob priliki smrti dr. Alfreda Bilmanisa, latvijskega poslanika v USA, je ameriška vlada ponovno poudarila, da še vedno priznava diplomatske zastopnike baltskih držav, ki so jih okupirali Sovjeti in da Sovjetske zasedbe ne priznava. — Baebler je na kom. kongresu v Beogradu izjavil, da je Titova Jugoslavija med vsemi državami vzhodnega bloka najbolj zvesta Sovjetski zvezi. Dejal je, da ni zlata na svetu, ki bi lahko podkupilo Titovo Jugoslavijo. Na drugi strani pa poročajo, da si Tito na moč prizadeva približati se Ameriki, da bi bil deležen dobrot Marshallova načrta. — V izvršni odbor jugoslovanske kom. partije so na novo izvolili Tita, Djilasa, Rankoviča in Kardelja, to je vse tiste člane partije, ki jih je obtožil Kominform v svoji izjavi. — V veliki kemični tvornici v Ludwigshaffenu v Nemčiji je silovita eksplozija usmrtila 200 oseb, ranila pa preko 2500.

Kidrič, Vidmar, na Tržaškem zdaj Babič, Uršič, Dekleva, na Goriškem prej Beltram, Duje, zdaj pa Vizintin, in na Koroškem Prusnik, Ogris in drugi.

Naš kmet ni neučakan: opazuje, razmišlja in — čaka. Čas ne igra pri njem nobene vloge, ker ve, da bo vedno dočkal. Videl je nastop Hitlerja, gledal je parade z mornjem zastav ter slik, videl je tudi, kako ga je vzela burja časa. In spet je gledal, kako se je pojavil Tito, videl od znamenitost zarile obraze, katerih rdečica je zasenečevala celo njih istobarnvo zastavo, a danes že vidi, kako se mu sumljivo majajo tla. Tako teče čas, tako se z dosledno minjnostjo razvijajo dogodki in tako bo naš kmet v kratkem pričal, kako bodo padale v blato, odkoder so se dvignile, razne muhe enodnevnice, kot so pri nas na Koroškem tovariš Gašper. Takrat ne bodo prišli na dan samo razni Pisterniki, Opertnikove, Kaisserji, Krenni, Koglerji, ampak vse kaj drugega, nad čemer bo narod strmel. Glasila slovenske Koroške takrat ne bo več in tudi ne štirikolonskih naslovov v »Vestniku«, kot je n. pr. tisti od 14. t. m.: »Budnost in strnjnost v OF bo preprečila razdiralno delo združene reakcije«, mar ne, gospod »tovariš« Franci Ogris!?

No, ker pa so takšni naslovi, kot je omenjeni, za tistega, ki je nekoliko psiholog in razume duševne reakcije, vedno zelo sumljivi, pogledimo nekoliko to zadevo.

Ko je kominformsko kladivo padlo na Titovo glavo, so se zamajale tudi glave vseh njegovih koroških opornikov. Razumljivo, saj so vedno podarjali: Mi in Tito smo eno! Pa ne samo to. Udarci je prišel tudi z druge strani, s strani takih imenovanih »proklete reakcije«, kar za Koroško pomeni: s strani tistih Slovincov, ki jim je po treh letih paševanja KP in OF postalo že vsega dovolj. In OF je šla, pozvonila s kladivom ob srp in zbrala »vse ljudstvo« 9. julija na izredni plenem, da ga pozove k »budnosti in strnjnosti«. Gospodje »tovariši« so vzeli v roke učbenik navodil ter pogledali, kaj je potrebno reči ob taki priliki. In navodi-

la so rekla: 1) treba je napasti vse, ki niso z nami; 2) treba je dopevedati, da smo zelo močni (tudi če ni res!); 3) treba je ponovno poudariti, da smo še vedno edini zastopniki ljudstva; 4) treba je reči, da bomo preprečili vse pojave... itd. itd.

In tako je med drugim »tovariš« Ogris od »Vestnika« z obema rokama prijel svoje možgane in jih stisnil. To, kar se je izcedilo, leži zdaj pred nami pod štirikolonskim naslovom »Vestnika«.

Tako imenovana polemika z avstrijskimi oblastniki in organizacijami se nas tu ne tiče. Omejujemo se le na tiste strani, v katerih ta »tovariš« in »prijatelj« koroškega ljudstva napada naše ljudi, to je Slovence. Spetika se ob Tiskovno zadrugo, govori o »mahinacijah« okrog Združene zveze, o »razbijanju« enotne in vsenarodne Mohorjeve družbe, napada dr. Tischlerja, »Koroško kroniko« in nje urednika Čučja itd. O vseh teh ljudeh govori — naravno — kot o »razbijalcih narodne enotnosti koroških Slovincov«, kot o »protiljudskih in narodnjaških samozvancih«, kot o »šovinistih« itd. Kaj bi rekli k temu? Le malo se izplača. Naši ljudje pravijo takim pojavom pljuvanje proti vetru, ko ti sapa nosi vse slin nazaj in ti jih meče v obraz.

Toda še nekaj je. »Tovariš« Ogris je našel tudi »krivca« za vse, kar se dogaja danes na Koroškem. Ta »krivec« je Slovenska demokratska zveza za Goriško in Tržaško, dr. Agneletto in dr. Kacin ter glasilo zveze »Demokracija«. Goriški zvezi — pravi Ogris — je Bitenčev proces v Ljubljani »dokazal«, da je bila špijonska podružnica proti »novi Jugoslaviji«, oznovski minister Kreigher pa je na zasedanju »ljudske skupščine Slovincije« temeljito razkrinkal vso vodilno družčino itd. Ne pove pa, »tovariš« Ogris, da je predsednik Slovenske demokratske zveze v Gorici, dr. Stiglič, tožil urednika komunistične »Soče«, ker je vsa ta »dokazovanja« in »razkrinkanja« ponatiskovala in širila. Sodišče pa je spoznalo, da je vse to lažljivo in žaljivo in urednika »Soče« obsodilo na eno leto zapora in 100.000 lir globe. »Tovariš« Ogris govori nadalje o nekem skupnem sestanku v Trbižu v svrhu razgovorov o snovanju in ustanavljanju nove politične stranke na slovenskem Koro-

nacionalnost.

Titoški paša Babič si že štirinajst dni po listih, zborovanjih in sestankih prizadeva dopovedati, da imata samo on in njegova skupina monopol na pravi internacionalizem. Fratellanza, italio-slavizem, mešane prireditve vseh vrst, in kar je še podobnih komunističnih sleparij vse to mora zdaj delovati bolj nego kdaj koli poprej — samo da bi titovci ne prišli na sum nacionalizma!

Ves ta obupni trud bo rodil samo en uspeh: odprl bo oči tudi tistim redkim Slovincem tukaj, ki so morda še vedno verjeli, da se tako imenovani slovenski komunizem v Trstu z OF in drugimi pomožnimi ustanovami res bori za kake narodne cilje. Ta zadnja izdaja že rodi sadove. Sicer

pozno, toda vendar.

Druga korist te neverjetne tekme v internacionalizmu bo streznjenje, ki ga bodo ob tem doživeli oni, ki si od Titovega spora s Kominformom obetajo kako nacionalno spreobrnitev jugoslovanskega in še posebej slovenskega komunizma.

Tito, Kardelj, Babič in vsak komunist je lahko samo komunist. Kakor koli bi hotel biti še kaj drugega, je nehal biti komunist. Sedanji dogodek v Beogradu in Trstu nam kričeče dokazujejo, da so Tito in njegovi ostali, kar so bili. To nam in vsemu svetu tudi sami te dni krčevito dopovedujejo.

Ni razloga, da jim ne bi verjeli ter se v svojem nadaljnjem boju ne ravnali po tem spoznanju.

KULTURA

VENCESLAV SEJAVEC:

BEŽNI OBLAKI

1948

Na prvi strani knjige:

„Prinesle so vas zarje in večerni mraki,
z vetrovi plule ste čez širni svod nebe,
bile ste vzdih in jok in spev iz dna srca,
žarele v soncu ste — ko bežni šle oblaki...“
(str. 3)

Pred seboj imamo novo pesniško zbirko Venceslava Sejavca. Njegovo ime nam ni novo. Pred štirinajstimi leti je — tako kot sedaj, v samozaložbi — izdal svojo zbirko »Pesmi« (Trst, 1934), ki jo sedaj dopolnjuje z novo zbirko iz let 1928 — 1948 pod naslovom »Bežni oblaki«.

Notranji svet nove pesniške zbirke se bistveno ne loči od one, ki je v prvi zbirki. Glavna tematika Sejavčeve pesni je še vedno refleksija pesnika-duhovnika, ki sam v sebi s strastjo išče najintimnejših srečanj s svojim Gospodom. Rad bi bil Kristusu brač in prijatelj, rad bi si že utešil žejo po božjem tihem vrtu. V teh nad vse osebnih srečanjih duhovnika s svojim Bogom je Sejavčeva pesem najbolj doživeta (Temne sence, Ti svetel meč si...). Temu snovnemu krogu je posvečen osrednji del zbirke (III.), dočim mu rastejo pesmi v prvih delih iz narodnostne tematike. To so večinoma pesmi, ki jih pesnik v svoji prvi zbirki ni mogel objaviti, pa so bile posamič že tiskane v Mentorju in drugje. To so pesmi iz let mrtvaške stagnacije (V globoki ječi), ko je bila naša misel ukleta in umolknila piščal,

»čprav šumela je pastirju por mlad v srcu«. Iz tega časa je ostala komaj še vera v Vstajenje, ki jo gluši tragika zadnjih vojnih let, ki jo izražajo pesmi drugega razreda zbirke. V »Črni pesnik je Sejavec kljub vztrajnemu odmičanju življenju vendar ujel takt moderne nerazumevanja in je ta pesem poleg dokumentarnega »Odgovora tiranom« v tem delu najboljše. Zadnji, četrti del zbirke obsega pesmi, ki so čisto osebne refleksije. Glavne teme so: klic po izgubljenosti se mladosti, domotožje po materi, domu in prijateljih. Najboljše med vsemi pa je pesem »Dnevi«, ki je s svojo objektivnostjo kar tuja v tem razredku. V zaključni pesmi (Svet gori) se pesnik spet povrača k glavnim misli svoje zbirke: k svoji Bogu.

To je notranji svet pesniške zbirke Bežni oblaki. Sejavčeva pesem se giblje vedno v svetu osebne refleksije. Po večini so njegove pesmi tihi samospeli, ki vsaj v njegovih duhovniških pesmih spominjajo na Vodnikovo liriko — dasi gre pri Sejavcu za preprostejšo in bolj resnično, bolj pristno iskanje zveze z Bogom.

Venceslav Sejavec spada v vrsto onih goriških pesnikov, katerih pesem pod pritiskom razmer ni mogla dorasčati v plodovitost stiku s sodobnim umetniškim ustvarjanjem kulturnega centra. Tako sožitje in pravočasno brušenje je Sejavčevi pesmi morda razširilo območje tematike, gotovo pa bi ji dalo močnejši zvok!

In vendar je samo usoda naroda ob Soči kriva, da je v periferni samoti in pod pritiskom marsikdaj »moralna tišina piščala«, čeprav so bile oči in srce polne pomladi.

Eno pa se mi zdi, da moram poudariti: kadar kritik tega ta pesmi, jih mora tehtati predvsem po resničnosti doživljanja in pristnosti občutja. In v tem pogledu so Sejavčevi »Bežni oblaki« zbirka resnične poezije, ki je dve desetletji poganjala iz najbolj notranjega doživljanja osebnega Boga in naroda, s katerim je pesnik dotrpel v naš čas. V dobi, ko se slovenska pesem pod pritiskom zelo malo umetniških faktorjev vedno bolj odmika duhovnim vrednotam, je zbirka pesmi, ki rastejo prav iz tega sveta, brez dvoma dragocen dar!

Primer Bogdana Radice

Leta 1945. je postal znani jugoslovanski publicist hrvaškega porekla Bogdan Radica šef oddelka za tuji tisk informacijskega ministristva Titove vlade. Med vojno je nemareč prekinil zveze z jugoslovansko vlado v begunstvu in prešel v Titov tabor. Pred tem je bil šef tiskovnega oddelka jugoslovanske delegacije v Washingtonu. Sodeloval je tudi kot dopisnik »Obzora«, »Politike«, »Novine Evrope«, »Srbskega književnega glasnika« ter je leta 1940 napisal knjigo »Agonija Evrope«.

Toda predstave o Titovi demokraciji in svobodi so se temu idealistu, ki je po prestopu v Titov tabor spadal v krog Luja Adamiča, kmalu pokazale v pravi luči. Bil je eden izmed redkih, ki je izvajal konsekvence. Pobegnil je iz Jugoslavije in se javno odrekel Titu ter ga obsodil. Glavni njegov članek je takrat (oktobra 1946) izšel v ugledni ameriški reviji Reader's Digest pod naslovom »Tragični nauk Jugoslavije svetlu«.

Danes živi Bogdan Radica v New Yorku. Po takratnem razočaranju se je posvetil nalogi, da odkrije ameriški in vseh svetovnih javnosti pravo sliko o Titovem totalitarnem režimu v Jugoslaviji. Objavil je že veliko števil članov in razprav, ki so vzbudile nedeljeno pozornost. Naj v informacijo naših čitatev poleg že omenjenih navedemo le nekatere:

»Priznanje za sovjetsko zavojevanje« (New Leader).

»Kako so se Sovjeti polastili nadzorstva nad Albanijo« (New Leader).

»Rdeči veleposlanik« (Sava Kosanović) (Plain Talk).

»Večerja v Beli hiši« (Plain Talk).

»Sovjetske rakete merijo na Italijo«; »Titove tovarne izdelujejo orožje za rdeči sunek«; »Titova armada — kopje Rusije«.

ČRNO NA BELEM

Korenje in palica

V ameriških vladnih krogih smatrajo spor med Titom in Kominformom za enega najvažnejših povojnih političnih dogodkov. Vendar ne mislijo za zdaj spremeniti svoje politike niti do Sovjetov, niti do Tita. Za zdaj bodo na stvar gledali kot na rodbinski spor, v katerega se pameten sosed ne meša. Tito bo sicer užival ameriške simpatije, ne bo pa dobil nobene pomoči, dokler ne spremeni domače in zunanje politike. Njegov položaj bo podoben položaju Francije...

Skratka, Amerika bo Tita obdelovala tako, kakor je 1943 Churchill obljubil Italijanom: s korenjem za vabo in s palico za spametovanje...

Titovina se širi

7. aprila letos je Titova Jugoslavija obtožila Grčijo pri Združenih narodih, da so grška letala kršila njeno ozemljsko nedotakljivost na točki 91 stopinj 30 minut vzhodne dolžine ter 40 stopinj, 59 minut in 15 sekund severne širine.

Zemljepisci organizacije Združenih narodov so ugotovili, da mora ležati ta točka jugoslovanske meje na nekem slanim jezuru v zahodno kitajski pokrajini Sinkiang, kakih 250 milj od meje Zunanje Mongolije...

Hej Titani, kie so naše meje...!

ŠIRITE „DEMOKRACIJO“

(New York World — Telegram) in drugo.

Bogdan Radica dopisuje stalno tudi v druge liste in revije, n. pr. v The Nation, American Mercury, poleg tega pa tudi v Hrvatski glas, ki izhaja v Winnipegu. Naši čitatelji se še gotovo spominjajo, da smo pred kratkim objavili nekaj njegovih misli, ki jih je vsebovala njegova daljša študija o Trstu, katero je prinesel »New Leader«.

Bogdan Radica je plodovit in objektivni pisec, ki uživa v Ameriki velik ugled. »Demokracija«, s katero je v stalnem stiku, mu tem potom izreka priznanje za njegovo narodno delo, ki ga nikoli ne malicijo pogledi ozko-grudnosti nekaterih naših ljudi v tujini, marveč je poln razumevanja naših osnovnih potreb ter širokih koncepcij za našo bodočnost.

PRELOM MED TITOM IN SVETOVONIM KOMUNIZMOM

Neednost glede vojaške organizacije

Med vojno so Tita vojaško podpirali samo Angleži. Od Sovjetov ni dobil menda drugega kakor samo eno brzostrelko zase. Po koncu vojne pa so mu iz Moskve poslali cel roj štabnih častnikov, vojaških strokovnjakov in političnih komisarijev, katerih ni bil prav nič vesel. Hotel je svojo vojsko izuriti po zahodnih, modernih zgledih. Zaradi tega mu je bilo stalno nadzorstvo teh preštevilnih sovjetskih »priatelj« čez glavo.

Svojim pomislekom je večkrat dal duška tudi v pogovorih s sovjetskim vojaškim odposlancem v Beogradu. Temu se je vsa reč začela zdeti sumljiva, pa je poslal v Moskvo podrobno poročilo o »krivoverskih« vojaških nazorih jugoslovanskega diktatorja. Hkrati je prav tako poročilo poslal tudi generalmajor Gundorov, sovjetski zastopnik v beograjskem Vseslovanskem odboru. To je bilo lani spomladi. Konec julija je v Beograd prišel sam sovjetski maršal Tolbuhin, da bi Tita poučil, kako mora misliti o vojaških stvarih.

Spor z maršalom Tolbuhinom

Tito in Tolbuhin sta prišla navzkriž v naslednjih treh točkah:

1) Tito je obsojal sovjetska prizadevanja, da je treba posvečati največ pozornosti vzgoji pehote, če tudi na škodo drugih panog orožja. Dokazal je, da bi se Sovjeti v pribodnjem spopadu lahko izognili ogromnim človeškim žrtvam, če bi v enaki meri kakor pehota izpopolnili topništvo in letalstvo. Zahteval je, da je treba izuriti čim več tako imenovanih amfibijskih enic za izkrcevalne nastope ter organizirati samostojne napadalne oddelke po vzgledu angleških komandosov.

2) Tito je dalje zahteval, naj Sovjeti pokličejo svoje strokovnjake iz Dalmacije, češ da jugoslovanska mornarica lahko sama brani dalmatinsko obalo in tudi sama izvede vse potrebne napadalne nastope.

3) Upri se je Tolbuhinovi zahtevi, naj bi čez jugoslovansko ozemlje prethotapili v Grčijo večje število sovjetskih vojakov, ki bi šli pomagat grškemu razbojniškemu poglavarju Markosu.

OZNA hoče biti samostojna

Tretje področje, na katerem je Tito prišel v spor s Sovjeti, je politična policija. Tito dobro pozna organizacijo sovjetske politične policije, njene šibke in močne strani. V prav kratkem času je znal v Jugoslaviji postaviti na noge tak policijski aparat, ki sovjetskega celo presega. To je bila zloglasna OZNA, današnja UDV.

Spor med OZNA-o in sovjetsko NKVD je izbruhnil tedaj, ko so oznovski agenti začeli zasledovati in nadzorovati agente svoje nekdanje učiteljice in pokroviteljice in celo njihovega poglavarja Judina samega.

Ti agenti so se pritožili pri sovjetskemu poslaniku v Beogradu, tovarišu Judinu, a on je sam doživel isto! Tudi njemu je OZNA obesila na vrat vrsto ogleduhov, »zaradi osebne varnosti«, kakor se temu uradno pravi. In tako so se sovjetski agenti znašli v smešnem položaju: namesto da bi oni nadzorovali delo OZNA-e in njenim ljudem gledali na prste, je OZNA sedla njim na vrat.

Kominform ni nič drugega kakor orodje sovjetskega imperializma. Zaradi tega morajo njegove nesovjetske članice pošiljati sovjetski politični policiji vse informacije. Sovjeti hočejo imeti vpogled v najbolj skrite notranje zadeve svojih podložnikov. Zlasti hočejo imeti v rokah sezname vseh dejanskih in morebitnih nasprotnikov komunizma. To za tedaj, če bi v tej ali oni državi prišlo do upora proti sedanjem režimom in bi bilo potrebno sovjetsko oboroženo posredovanje.

Tito in Ranković sta se stalno branila, da bi dala NKVD kaj več kakor pa imena najbolj znanih nasprotnikov komunizma.

Tito preganja sovjetske vohune

Še več, Tito je OZNA-i naročil, naj mu dobi čim natančnejše podatke o zvezah, ki jih imajo razni nezadovoljniži v partiji in vladi s sovjetskimi agenti. Ranković je kmalu ugotovil, da se je n. pr. sovjetski trgovinski »strokovnjak«, v resnici pa špijon NKVD, Igor Minkin, stalno družil z ministroma Žujevičem in Hebrangom, sovjetski poslanik Judin pa se je sumljivo pogosto posvetoval z Mošem Pijadom. V isto vrsto so spadali visoki partijski in vladni funkcionarji s procesa v Ljubljani, ki so se zaradi svoje temne dachauske preteklosti hoteli zavarovati s poslušnostjo do Moskve.

Vse to dokazuje, da je Tito hotel biti več kakor navaden sovjetski podložnik: hotel je biti samostojen diktator svojega komunizma. Takšnega greha dozdaj še ni storil noben komunist.

Boj za Stalinovo dedščino

Napad Kominforma na titovstvo je dalje izraz strahu, da bi Tito utegnil izpuliti Moskvi vodstvo mednarodnega komunizma iz rok.

Sovjetski Politbiro sodi, da je Stalin star in da najbrž ne bo več prav dolgo živel. Tito bi potem bil edini možni tekmeč za vodilno mesto v mednarodnem komunizmu.

Današnji voditelji komunizma v posameznih državah so brezbarvni in nepriljubljeni ljudje. Edino Tito je človek, ki izrazito osebnostjo in ima tudi prav takšno zaslombo v komunistih kakor Stalin.

Če Stalin umre, se v Moskvi boje, da je ni sile, ki bi preprečila Titu, da ne bi postal prvi človek v svetovnem komunizmu in da ne bi vrhovnega komunističnega vodstva in nadzorstva potegnili iz Moskve v Beograd. Sklenili so, da je treba Tita o pravem času umazati in mu vzeti ugled. Zato so nega in njegovo partijo zapodili iz Kominforma.

Zunanjepolitične razlike

Bili so še drugi razlogi za napad Kominforma na Tita. Mož ni maral svoje zunanje politike podrediti zahtevam sovjetske zunanje politike, marveč je hodil svojo pot. Sta-

Kuge... reši nas...!

Ko sem pred dnevi zopet stopal po predmestnih tržaških ulicah, se mi je zdelo, da se mi z vseh tako pestro popisanih zidov reži v obraz rdeči 8. september 1943. Ubogi Tito, žalostna št. 7, polomljeni SIAU, solzava mednarodna mladina, v spokornjenih oblacihih hlipava in histerična AFŽ, sestradani in raztrgani agenti AGIP-PROP-a, pohajkujoči Tanjugovci, Uvodovci in njim podobni, po trebuhu se plažeči Mosovci, upokojeni terenci, pasivni aktivisti, do tal upognjeni kulturniki, v švicarski tisk globoko potopljeni škrlatasti literati, cmerikavi sindakalisti, pošvedrani fizikulturovci, užaljeni pionirčki, to so žive sličice tržaških cest in ulic.

V tramvajih se na široko šopiri naša »Demokracija«, razprostrta kakor bela zastava za vdajo — v rokah večerajšnjih gromovnikov, diktatorčkov, ugrabljivcev in takih, ki jim v Trstu pravijo »bižati«, v Pragi pa rdeče redkvi-

ce, ker so zunaj rdeče, znotraj pa bele. Samo so se v Trstu rdeče redkvice podaljšale, kakor nosovi raznih Babičev, Uršičev, Beltramčkov itd. v lepe, bele in zapeljive korenčke, ki tako dobro teknejo v teh pasjih dnevih.

Ta babilonski stolp se je pod kominformsko bombo zrušil v prah in pepel. Ubogi maliki v zlatih in srebrnih okvirjih, češčen in s cvetjem krašeni, so se kar čez noč sprijaznili s cestnim prahom, s sadnimi odpadki, cigaretnimi ogorki in beraškimi izmečki. Na tleh ležijo, niti brce niso več vredni, le »zbaštardjeni« kužek se jih še usmili in jih po svoji potrebi zaliva, da ne uvenemo popolnoma.

Je pa v Trstu precej do dna duše razočaranih ljudi. Saj vem, da smo bili Slovenci v preteklosti znani kot ljudje čokatih hrbtenic in jeklenih načel. Teh ljudi je ostalo na našem ozemlju mogočno število in tudi v tržaškem mestu

jih ni nikoli manjkalo. In veste, kaj so ti simpatični naši rojaki prerokovali? Prerokov je namreč po teh deževjih nič koliko. Nič mani kot strašno kužno bolezen, ki da bo pomandrala najboljši cvet naših »progresivnih velmoži in velmarčkov«. Prisegali so, da bo Veliki kanal nabit rdečih obupancev, kajti samomorilna kuga, da bo zajela na tisoče rdečih hrbtenic, ki da bodo v svoji jekleni načelnosti, našle edino rešitev v strihlinu, piščoli, solidni vrvi, na železniški tračnici ali pa najenostavnije v sinjem Jadranu. »Poglejte Nemce!« so govorili, »kako veličastno, kako genljivo so se oni poslovili od svojega firerja. Naši progresisti!« »kaporjoni« niso »miga« mussolinijanske šalobarde, ki niti ene same solze niso prelile za »dučejem«. Ne, naši so žive hrbtenjače!

Pa so se hudo zmotili ti naši dobri, usmiljeni rojaki. Tisti po postavi sicer majhni in brezhrbtenični plazilci, zato pa po oholosti in pohlepih do samega neba segajoči številni samozvani kandidati za voditelje tržaških Slovencev, so

se kakor gliste znižali do samega cestnega asfalta in v svoji neskončni modrosti med ostalimi skesanimi izpovedmi, odkrili zadnjo uteho svojemu narodu: Dovolj je žrtev!...

Tako, dragi rojaki, vsaka misel na hrbenico, na značaj in na vse tisto, kar je slovenski rod 13 stoletij varalo in ščitilo pred uničenjem, je golo nazadnjaštvo. Nekdanji naši Ribari, Slaviki, Wilfani so bili sicer narodni voditelji, ampak staromodni. Današnji morajo biti kameleoni, bižati, gliste, ker je morala njihova preteklost vsaj skozi ducat političnih strank in svetovnonazorskih predalčkov, ker mora biti njihova hrbenica kot masleno testo, njih značaj kot kameleonska koža. Še nikdar se ni slišalo, dragi rojaki, da bi glista napravila samomor; če ji pol telesa odneseš, živi dalje in žre sadove tvoje zemlje, ki jo ti obdeluješ v potu svojega obraza.

Zato, ljubi tržaški rojaki, zagotavljam Vam, da ni nobene nevarnosti za Veliki kanal; epidemija je bila odstranjena, še predno se je porodila. Dovolj je bilo žrtev!...

linu se je zameril s svojimi načrti za balkansko federacijo, ker bi v njej lahko nastala mogočna slovanska komunistična država, ki bi utegnila tekrovati s Sovjetijo. Stalin in Molotov sta bila divja zaradi Titove neizprososti glede Trsta in Koroške, ker je to v marsičem prekrizalo sovjetski politiki račune. Sovjeti so se hoteli pred volitvami prikupiti Italiji s tem, da bi ji bili ponudili Trst. Toda Tito se zahteval po Trstu ni maral odreči. Potezo s Trstom so naredile potem zahodne države. Italijanski komunisti so volitve izgubili.

Poslednji zunanje-politični vzrok, da je Tito prišel v nemilost, so pa njegove težnje po vsej Makedoniji in po Solunu. Zaradi teh teženj je tudi pustil na cedilu Markosa in njegovo uporniško gibanje.

Titovi načrti na Balkanu so bili Sovjetom zelo čez glavo. Zaradi njih so se začela kazati stara nasprotja med balkanskimi narodi in Sovjeti so celo tam izgubljali vaje iz rok. Videli so, da hoče Tito ustanoviti komunistično balkansko federacijo kot zameetek bodoče zveze evropskih sovjetskih republik. Poglavar te zveze bi bil on in vodstvo svetovnega komunizma bi se tako nujno preneslo iz Moskve v Beograd.

Zaradi tega je bilo treba spraviti s poti poglavito nevarnost — Tita in njegov imperializem.

Sovjeti se otrešajo slovanstva

Sovjeti so si naložili silno nalogo, ko so sklenili spraviti podse kakih dvesto evropskih narodov. Delo so si hoteli olajšati s tem, da so obudili iz groba vseslovanstvo. Najvažnejši njihovi podložniki so bili Slovani: Poljaki, Slovaki, Čehi, Slovenci, Hrvatje, Srbi, Bolgari.

Vseslovanstvo uči, da so vsi Slovani bratje v varstvu, to je pod peto, velike sestre Rusije. Rusi imajo prednost v tem, da so prvi med enakimi.

O vseslovanstvu so sanjari Blerut in Gottwald, Beneš in Ripka, Tito in Dimitrov. Z govorjenjem o vseslovanstvu so Sovjeti hoteli odbiti roge nacionalizmu malih slovanskih narodov, da ta ne bi delal nepravilnosti v območju sovjetskega vpliva. Z nacionalizmi neslovanstva narodov na tem področju bi potem že opravili.

Mali slovanski narodi, ki so jih Sovjeti podjarmili in jih skušali upasvati s frazo o slovanskem bratstvu, so menili, da bodo svoje narodnostne težnje in zahteve po zgodovinskih mejah lahko uresničili prav s pomočjo slovanske vzajemnosti pod vodstvom »slovanke« Rusije. A so se zmotili. Jugoslovani in Tito, ki so pričakovali, da jim bodo Sovjeti pomagali do Trsta in Južne Koroške.

Ne Trst, ne Koroška nista za Sovjete nič važni. Življenjsko važna je zanje Nemčija. Jugoslovanske, češke in poljske zahteve so jim križale račune glede Nemčije. Pridobiti Nemce, bodisi one v Nemčiji, bodisi Avstrije, za svoje cilje in svoj red, — to je za Sovjete važno. Zato je bilo treba ukrotiti vse tiste, ki so vseslovanstvo napak razumeli — to je, ki so mislili, da jim bo slovanska vzajemnost s Sovjeti na čelu pomagala do tistega, za kar se že sto let bore.

(Se nadaljuje.)

Poslano

Ko sem podpisani Fran Zaccaria odšel v aprilu 1948. iz Trsta v Venezuelo, so nekateri italijanski listi, zlasti »La Voce libera«, pri nesli o meni bombastične vesti, ki niso bile resnične in ki so žale moje časti in ugled. Nisem tožil, pač pa sem poslal na »La Voce libera« popravek, ki ga je objavila 29. t. m. in ki se glasi: »Gospod Fran Zaccaria nam pošilja iz Venezuele sledeče pismo, ki ga radi pravilnosti objavljamo: »Z ozirom na članek objavljen o moji osebi v Vašem listu od 21. junija 1948 pod naslovom »Kolosalna goljufija«, kateri je iznenadil dosti tržaških krogov, ki me poznajo, prosim, da objavite sledečo mojo izjavo: Desetletja sem v Trstu živel in delal, kjer sem znan kot skrben in korekten trgovec, ki se zaveda svojih dolžnosti.

Leta 1945. sem ustanovil avto-transportno podjetje in dobil tudi dovoljenje za cono B. Delal sem z Jugoslavijo, ali moje delovanje je imelo izključno trgovski značaj, kot ono mnogih italijanskih trgovcev, ki delajo z Jugoslavijo. Nisem sprejemal nikakih političnih nalog; in ker je mogoče, da se ustavi nekatera moja proga, (»ta ustavev bi bila tem bolj občutljiva, v kolikor je v zvezi s svetovno krizo avtomobilskih transportov«) sem se odločil, da grem, ne da pobegnem, v Venezuelo. Pot v Trst mi je odprta in upam, da se tja vrnem, to tem bolj, ker me nikdo ne more obdolžiti, da bi bil kdaj koga goljufal, za desetine milijonov, ampak niti za en sam vinar. Z odl. spoštovanjem

FRAN ZACCARIA

ČITAJTE »DEMOKRACIJO«

Vesti s Tržaškega

Kako je SIAU volila

V dolinski občini so bile v nedeljo 25. t. m. volitve v uaisarske odbore. Ljudem je presledlo šumarenje teh dvoživk, ki ne vedo več, kaj so. Zato so naši kmetje in delavci ostali doma. Ali kaj se je zgodilo? Ko so videli siauarski priganjači, da ljudstvo bojkotira volitve in noče na volišče, so pričeli tekati od hiše do hiše, od osebe do osebe in jim vsiljevati stare odbore: »Kaj ne, vi ste za stari odbor in boste prišli voliti.« Tako so jih nagovarjali. In niti niso počakali na to, da jih naš človek pošlje nekam, že so nekaj zapisali in odšli. To so bile prave tajne, svobodne, komunistične uaisarske volitve. Pa naj še kdo reče, da uaisarji niso demokrati in da narod ni za njih!

Kaj si še danes nekdo v Borštu domišljuje

Živi med nami človek, ki je vsem poštenim Borštanom v najslabšem spominu izza časa okupacije in ki se ga vsak na daleč izogiba, samo da nima z njim opraviti. Ta možič si je upal groziti zavednim Borštanom, ker so svobodni demokrati in se ne boje javno izpovedati in pokazati svojega političnega in verskega prepričanja. Za enkrat se za njegove grožnje več kot toliko ne zmenimo. Naj pa ve, da mu drugič ne bo šlo tako gladko. Psom, ki grizejo, se da.

jo nagobnjeni. Boj terorju in teroristom!

Iz Boršta

Čas je, da se tudi mi Borštani oglasimo v naši »Demokraciji« in sporočimo, da smo preživeli težje ko dobo strahovanja, ki nas ni upognila in zaslužila. Kar nas je zavednih in samostojno mislečih, vsi z veseljem čitamo »Demokracijo« in željno pričakujemo njen izid. Kot povsod se tudi pri nas borimo za edino demokracijo in pravo svobodo. Ni nas malo, ki čutimo, mislimo in živimo v pravem narodnem, demokratičnem in verskem duhu. Naša stvar mora zmagati, ker je pravična in poštena.

Tudi pri nas se čuti razkol med komunisti. Nedavno sta se tu na shodu prerekala in zmerjala dva komunistična agitatorja, eden Titovec, drugi Stalinovec. Titovec se je dobričal ljudem in je točil krokodilske solze nad razdorom. Je pa pozabil, kako je še nedolgo od tega kričal pridigal sovraštvo proti misijonarjem in vpil, da bi jih morali vreči s prižnice in jih ne poslušati. V opomin naj bo njemu in vsem komunistom, da božji mlini meljejo počasi, a gotovo. Titovski agitator je nekaj žel pri vdanem in pohlevnem ljudstvu uspehe. Danes pa se mu smejejo in ga ne poslušajo. Kar je poprej sejal, to danes žanje. Laž in prevara zaslepi ljudi samo za kratek čas.

Vesti z Goriškega

Poziv slovenskim volivcem in volivkam!

»Slovenska demokratska zveza« poziva vse volivce in volivke, da sodelujejo z volivnim odborom in mu pomagajo točno in vestno pri pripravi za volitve. Gre za važen nastop slovenskih demokratov, ki bodo nastopili s svojo listo pri občinskih volitvah, zato je nujno potrebno, da se vsi odzovemo klicu dolžnosti. Nihče naj ne odreče svoje pomoči.

Poletna zabavišča

Starši pozor! Vponedeljek, 2. avgusta se odpre v Gorici v ulici Don Bosco 3 »Alojzevišče« poletno zabavišče za otroke Šolskega in Malega doma, ki so ostali v mestu čez počitnice. Zabavišče bo odprto ves mesec avgust; bo v varstvu učiteljskega in otroci bodo pridobili mnogo na zdravju, vzgoji in kulturno zabavi.

slitvi. Dobivali bodo hrano ob 10. 12. in 16. uri. Prihod v zabavišče ob 8. uri; vrnitev na dom ob 17. uri. Pridite gotovo vsi.

Enako zabavišče odpre mestni šolski patronat v Podgori s istim dnem kakor v mestu. Podgorci, pošiljajte svoje otroke redno v zabavišče!

Kot pod fašizmom...

Pod zgornjim naslovom smo priobčili v našem listu z dne 9. t. m. kratko notico, na katero nam je poslal g. Concilio pojasnilo, ki ga v prevodu priobčujemo v celoti:

Gospod ravnatelj, v zvezi z znanim člankom, ki ste ga objavili v Vašem časopisu dne 9. t. m. smatram potrebno zadevo pojasniti, ker se je ugledni goriški Slovenec prizadeval bolj za to, da jo je potvoril kot pa, da bi se potopil za drugo stvar, samo da je označil za fašiste, kakor je sedaj v navadi, mirne in delavne italijanske državljanke, ki vršijo svojo dolžnost v uradih katerim pripadajo.

Besede, ki sem jih jaz izrekel

duhovniku in učiteljici, ki sta prišla v moj urad, da dvigneta premoj »una tantum« in med tem ko sta čakala, so bile sledeče: »Borila tako vladna, da govori italijanski, ker ne razumem slovenske in kakor vidita imam pred seboj stotisoče lir in, torej, pravico vedeti kaj se govori v moji bližini.«

Nobenega veleznika, torej, kakor je bilo krivo poudarjeno, ampak samo vladna zahteva, ki je ne bi bilo niti treba, če bi prisotna bila poznala bolj globoko pravila lepega vedenja.

Gorica, 22. julija 1948.
Errico Concilio
pri Šolskem skrbništvu v Gorici.

Ker nečemo nikomur delati krivice, smo lojalno priobčili zgornji popravek. Obrnili smo se pa tudi na prizadetega duhovnika in došli do njega sledečo izjavo:

G. urednik! Prebral sem dopis g. Concilia. Ponovno izjavljam, da je bil njegov nastop krivičen in nevljuden. G. Concilio je gotovo vedel, da duhovnik ni imel nobene napadalne namene, ko se je v njegovem uradu poslužil svojega materinega jezika, da je spregovoril z gđ. učiteljico, svojo znanko, tistih par besed, kakor to zahteva osnovno pravilo olike, ki mu jo zanika g. Concilio.

Smrt mladega dijaka

V torek 27. t. m. je utonil v Vipavi g. Darko Žigon, sin gospoda Jožeta Žigona iz Vrtojbe. Mladi g. Darko, ki je bil star 20 let in je letos napravil gimnazijsko maturi, se je kopal v Vipavi z drugimi člani družine. Ko je hotel nesti svojo sestro čez reko, se je kar zgrudil v vodi. Najbrže mu je postalo slabo v vodi in ga niso mogli rešiti, ker ga je voda zanesla v globino. Prizadeti družini ob priiliki težke in velike izgube naše iskreno sožalje.

Penicilin

Pokrajinski urad za zdravstvo deli posameznikom in bolnišnicam zavodnim penicilin, ki ga je uvozila italijanska vlada, in sicer po ceni, ki jo je določil visoki komisarjat za javno zdravstvo. Za penicilin lahko zaprosi vsakdo pri gori imenovanem uradu proti predložitvi zdravniškega recepta. Delno bodo penicilin delili tudi brezplačno, toda le vpisanim v seznam ubožnih, vojnim invalidom, povratnikom iz vojne, bivšim partizanom in tistim, ki dobivajo pomoč od občinskega zavoda (E.C.A.), če predložijo izprave, ki jim ga izdajo pristojno županstvo ali tozadevni zavodi.

Prispevki za tiskovni sklad »Demokracije«

Pepca Tabaj, Štandčre preplačilo 610; Črt 1000; 3000 iz Mavrhin pod geslom: »L. 3000 darujejo svojem priljubljenemu listu Mavhinjci — med njimi seveda tudi tista dva, ki ju je priobčil »Ljudski tednik« — s toplim pri-

poročilom, da se »Ljudski tednik« prihodnjič nauči bolje šteti: saj je za to, tečajev in »kurzov« dovolj tudi v »progresivnih« monogolskih deželah! Mavhinjci. Josip G. — v pričakovanju, da se kmalu vrne v svojo sončno Vipavsko, daruje edinemu svobodnemu slovenskemu političnemu glasilu na razkosanem Primorskem 200, kot prispevek za julij; T. Dekleva, Trst, prispevek za julij 100; N. N. Trst, prispevek za julij 300; »da bi se Slovenci kmalu združili in stili fašistični jarem, ki nas zatira, N. N. iz Trsta 300, za julij; J. Legiša iz Sečljana prispevek za julij 100; N. N. iz Trsta 100; za »Demokracijo«, braniteljico časti Slovanov, J. R. iz Trsta daruje kot mesečni prispevek za julij 500; N. N. 50 L. Skupaj L. 4.600.—

Vsem iskrena hvala!

Kdor daruje »Dobrodelnemu društvu« v Gorici, Riva Piazzetta 18/i, pomaga revnim in potrebnim, ki jim je življenje težko in včasih tudi obupno.

Radio Trst II

Postaja oddaja vsak dan od 7.29 do 8.00, od 11.29 do 14.30 ter od 17.29 do 24.00 ure (razen ob nedeljah, ko se konča jutranji spored ob 8.30, dopoldanska oddaja prične ob 9.29, popoldanska pa ob 16.29) na valovni dolžini 203,6 m, oziroma 1474 kc na sekundo.

Poročila: dnevno ob 7.45, 12.45, 19.45 in 23.15.

Dnevni pregled tiske: vsak dan ob 14.00.

Prihodnji teden:

NEDELJA 1. VIII.: 17.00 To kar vsakdo rad posluša. — 19.15 Slovenske narodne in umetne pesmi. — 20.10 Rimski Korzakovi: Scherezada. — 22.00 Čajkovski: Violinski koncert v D duru.

PONEDELJEK 2.: 12.10 Pesmi jugoslovanskih narodov. — 18.15 Musorgski: Slike z razstave. — 20.10 Pevski koncert sopranistke Vuge Justine. — 21.00 Verdi: Trubadur s opera v štirih dejanjih.

TOREK 3.: 12.10 Češke in ruske melodije. — 13.30 Iz Chopovih skladb. — 20.10 Iz slovenskih oper.

SREDA 4.: 20.10 Pevski koncert.

ČETRTEK 5.: 13.30 Dvorzokove skladbe. — 18.30 Slavni pevci. — 19.15 Poje komorni zbor.

PETEK 6.: 12.10 Pesmi slovenskih skladateljev. — 20.10 Violinski koncert. — 21.10 Pesmi hrvatskih skladateljev.

SOBOTA 7.: 13.00 Glasba za najmlajše. — 18.45 Ravel: Spaniska rapsodija. — 20.40 Pestr glasba za sobotni večer. — 21.30 Pisan spored slovenskih pesmi.

Opomba: Kronika olimpijskih iger, za ves čas olimpijskih iger dnevno ob 20.00 in ob 23.30 uri.

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

Moč in šibkost sovjetske policije

Svicaški tednik »Die Wochenzeitung« priobčuje zanimiv sestavek o organizaciji in delovnih načinih sovjetske politične policije, ki jo je svet nekoč poznal kot GPU, pozneje kot NKVD in danes pod značko MVD.

Če hočemo razumeti, odkod izvira na videz neomejena moč in vpliv policijske organizacije, ki predstavlja edini temelj sovjetskega režima ter tako imenovanih »novih demokratov«, je najbolje, da si ogledamo, kako si MVD ter njene podružnice zagotovo neomejeno oblast v kaki zasidni deželi. Za primer vzamemo neko glavno mesto v vzhodni Evropi, ki so ga sovjetske čete »osvobodile«.

Ko je rdeča vojska vkorakala v to mesto, se ni zgodilo tisto, kar je prebivalstvo zatrdno pričakovalo: zloglasnih ljudi od MVD ni bilo videti nikjer. Nasprotno, poveljujoči sovjetski

general je povabil vse moške, naj se prostovoljno prijavijo v »meščansko milico«, ki bo skrbela za red in varnost.

Pripravljalna doba je imela dve značilnosti: živo in pridno iskanje vseh mogočih podrobnosti, ki se tičejo življenja prebivalstva, in pa zares mil policijski režim. Zapirali so le toliko, da se ne bi zdelo, da je policija preveč neumna.

Potem je prišel prvi ukrep, ki je zadel vse. Vsi nad šestnajst let stari državljani so se morali prijaviti na poveljstvu »Delavske in kmečke milice«, kakor se je nova policija preimenovala. Poziv je bil utemeljen s pretvezo, da mora vsakdo imeti osebno izkaznico, ki velja za nekak notranji potni list, brez katerega se nihče ne more gibati niti po lastni deželi. Pri tej priliki so ljudje morali izpolniti zelo natančne vprašalne pole, ki so jih dopolnili

li še s fotografijo in prstnimi odtisi. Poleg tega je moral vsakdo lastnoročno napisati obširen ter izčrpan življenjepis, ki je z drugimi podatki vred prišel v osebni akt vsakega državljanca. Tako je policija na mah prišla do polne kartoteke vsega prebivalstva.

Razdeljevanje osebnih izkaznic je trajalo kake tri mesece samo v prestolnici. Ponje je moral vsakdo sam. Med tem so pa organizirali mrežo tako imenovanih Seksatov (tajni sotrudniki), to je, tajnih sodelavcev policije, ali z drugimi besedami, vohunov in ovaduhov. Vse mesto razdelili v štiri rajone, rajone v kvarte, kvarte v bloke in tako dalje do posameznih hiš. Vsaka hiša je dobila hišnega zaupnika, ki se je moral obvezati, da bo blokovnega zaupnika redno in natančno obveščal o vsem dogajanju v hiši. Ta poročila, največ same drobne denunciacije, so šla dalje do kvartnega zaupnika. Ta je pa bil že tako važen, da ni bil podrejen več nobenemu domačemu komunistu,

marveč uradniku MVD. Hišni zaupniki imajo poleg dolžnosti tudi pravice. Lahko vsako uro pridejo v sleherni stanovanje ter zahtevajo od navzočih izkaznice ter pojasnila, kje se mude odsotni.

Mreža Seksatov je organizirana po teritorialnem, krajevnem načelu. Hkrati z njo spletoje drugo nadzorstveno mrežo po podjetjih in mestih zaposlitve. Tretjo, najvišjo in najbolj popolno mrežo pa si ustvari MVD sama povsem neodvisno od prejšnjih dveh. Tako je vsak »svoboden« državljan »nove demokratije« stalno pod nadzorstvom vsaj treh parov oči in ušes, ki mu utegnejo življenje zelo greniti. S tem so bila končana vsa najpotrebnejša pripravljala na dela. Vsemogočni novi policijski aparat je začel delati. Vzhodno mejo države so odprli, zahodno pa zastražili tako, da niti miš ne bi mogla čez njo. Nato so začeli nove »osvobodene« in »demokratizirane« državljanke prebirati po stopnjah nezanesljivosti. Razporedili so jih v več skupin.

Ko se je pokazala prva potreba po »sovražnikih države«, ki bi morali na delo v Šbirjo, je bilo že vse prej pripravljeno. Policija je kakršno koli naročilo lahko izvedla v eni sami noči. Najprej so prišli na vrsto tisti, ki so imeli sorodnike v tujini. Nato rodovine bivših visokih častnikov in uradnikov, ter tisti, ki so prej kakor koli politično delali. Ljudje so začeli živeti v strahu. Trepetali so ob vsakem avtomobilu, ki je drdral mimo, in se odčahnili, ko so videli, da se ni ustavil. Sistem stalnega strahu in negotovosti je začel posloovati brezhibno. Nova demokratija, ki more obstajati samo na tem strahu, je bila utrjena. Spet so en narod ukrotili in ga zvezali, ena na kak odpor se misliti ni utegnili.

Zdi se, da je spričo tega izpolnjena boljševiška policijskega aparata vsaka opozicija v deželah »nove demokratije« nemogoča. Toda temu ni tako. Prav ta popolnost, ki je seveda zelo zapletena, je hkrati tudi poglaviti

vzrok za šibkost in neuspešnost MVD. Oznaka in drugih podobnih ljudskodemokratskih ustanov za ustvarjanje stoddotnih volivnih zmag. Pomisliti moramo, da zaradi obsežne vohunske in nadzorstvene mreže že navaden kvartni policijski poglavar ne more prebrati tistih nekaj tisoč poročil in ovdab, ki mu jih vsak dan dobava ljava hišni, ulični, blokovni, obratni in drugi zaupniki. Zato so vsi nagrmadeni podatki in statistični material skoraj brez vrednosti, ker ga nihče ne more kontrolirati ter pregledovati. Kogar nimajo že vnaprej na seznamu »sovražnikov države« ter nevarnih ljudi, ima lahko še zmeraj upanje, da bo rinil skozi življenje neopažen in nenadlegovan. Tak človek potem tudi marsikaj dela, zakaj vsevedni MVD-jevci in OZNA-ovci utegnejo nadzorovati le tiste, ki so že od začetka zaznamovani za sumljive. In v vseh državah »ljudske demokratije« je že teh zelo, zelo veliko... Živela svoboda!